

2-SINF O‘QUVCHILARIDA TABIATGA BO‘LGAN QIZIQISHINI OSHIRISH USULLARI

Rahmonqulova Dildora Suyunboyevna

Mirzacho‘l tumani 7-maktab

boshlang‘ich ta‘lim fani o‘qituvchisi

Nazarova Tursunoy Bahodirovna

Arnasoy tumani 4-maktab

boshlang‘ich ta‘lim fani o‘qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang‘ich ta‘lim jarayonida, xususan, 2-sinf o‘quvchilarida tabiatga bo‘lgan qiziqishni oshirishning samarali pedagogik usullari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan. O‘quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda, interfaol metodlar, kuzatish, tajriba, didaktik o‘yinlar, ekskursiyalar hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati asoslab berilgan. Shuningdek, maqolada ekologik madaniyatni shakllantirish, tabiatga mehr va mas‘uliyat hissini rivojlantirish yo‘llari yoritilgan. Tadqiqot natijalari asosida boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar:

boshlang‘ich ta‘lim, 2-sinf o‘quvchilari, tabiatga qiziqish, ekologik tarbiya, interfaol metodlar, kuzatish metodi, tajriba usuli, didaktik o‘yinlar, ekskursiya, motivatsiya, ekologik madaniyat

Kirish

Boshlang‘ich ta‘lim bosqichi o‘quvchi shaxsining shakllanishida muhim o‘rin tutadi. Aynan shu davrda bolalarda atrof-muhitga nisbatan dastlabki tasavvurlar, qadriyatlar va qiziqishlar paydo bo‘ladi. 2-sinf o‘quvchilari o‘ziga xos psixologik xususiyatlarga ega bo‘lib, ular atrof-muhitni faol o‘rganishga, kuzatishga va savollar berishga moyil bo‘ladilar.

Shu sababli, o‘quvchilarning tabiatga bo‘lgan qiziqishini rivojlantirish nafaqat ta‘limiy, balki tarbiyaviy ahamiyatga ham ega bo‘lib, ekologik ong va madaniyatni shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Asosiy qism

1. Tabiatga qiziqishni shakllantirishning pedagogik asoslari

Tabiat – inson hayotining ajralmas qismi bo‘lib, u nafaqat yashash muhiti, balki tarbiya manbai ham hisoblanadi. O‘quvchilarda tabiatga ongli munosabatni shakllantirish orqali quyidagi sifatlar rivojlanadi:

- kuzatuvchanlik;
- tafakkur va tasavvur;
- estetik did;
- mas'uliyat va g'amxo'rlik;
- ekologik ong.

Bugungi globallashuv davrida iqlim o'zgarishi, atrof-muhit ifloslanishi kabi muammolar kuchayib borayotganligi sababli ekologik tarbiyani erta yoshdan boshlash dolzarb masalaga aylangan.

2. 2-sinf o'quvchilarining psixologik xususiyatlari

2-sinf o'quvchilari quyidagi xususiyatlari bilan ajralib turadi:

- ko'rgazmali va obrazli fikrlash ustunligi;
- o'yin faoliyatiga moyillik;
- amaliy harakat orqali o'rganishga qiziqish;
- tez ta'sirlanish va qiziqishning oson o'zgarishi.

Shu bois, ular uchun quruq nazariy ma'lumotlardan ko'ra, interfaol va amaliy metodlar samaraliroq hisoblanadi.

3. Tabiatga qiziqishni oshirishning samarali usullari

3.1. Kuzatish metodi

Kuzatish o'quvchilarda mustaqil fikrlash va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan:

- ob-havo o'zgarishini kuzatish;
- o'simliklarning o'sish jarayonini yozib borish;
- hayvonlarning xatti-harakatlarini o'rganish.

3.2. Tajriba usuli

Oddiy tajribalar orqali o'quvchilar tabiat hodisalarini amaliy ravishda tushunadilar. Masalan:

- urug'ni unib chiqishini kuzatish;
- suvning bug'lanishi yoki muzlashini tajribada ko'rsatish.

3.3. Didaktik o'yinlar

O'yinlar orqali o'rganish bolalarda qiziqishni oshiradi:

- "Tabiatni top" o'yini;
- "Kim tezroq aniqlaydi?";
- rolli o'yinlar.

3.4. Ekskursiyalar

Tabiat qo'ynida o'tkazilgan darslar o'quvchilarning bilimini mustahkamlaydi:

- bog' va parklarga sayohat;
- maktab hovlisida kuzatish ishlari.

3.5. Ijodiy topshiriqlar

- rasm chizish;
- insho yozish;
- tabiat haqida hikoya tuzish.

3.6. AKT vositalaridan foydalanish

Multimedia, videolar va interaktiv platformalar orqali o‘quvchilarni qiziqtirish mumkin.

4. Ekologik tarbiyani shakllantirish yo‘llari

Ekologik tarbiya quyidagilar orqali amalga oshiriladi:

- tabiatni asrashga oid suhbatlar;
- amaliy ishlar (daraxt ekish, gullarga qarash);
- chiqindilarni to‘g‘ri tashlashni o‘rgatish.

Bu jarayon o‘quvchilarda mas‘uliyat va ongli fuqarolik pozitsiyasini shakllantiradi.

5. Amaliy tavsiyalar

O‘qituvchilar uchun quyidagi tavsiyalar muhim:

- darslarni interfaol metodlar asosida tashkil etish;
- nazariy va amaliy mashg‘ulotlarni uyg‘unlashtirish;
- o‘quvchilarni faol ishtirok etishga jalb qilish;
- ekologik tadbirlar tashkil etish;
- ota-onalar bilan hamkorlikni yo‘lga qo‘yish.

Xulosa

2-sinf o‘quvchilarida tabiatga bo‘lgan qiziqishni oshirish o‘qituvchining pedagogik mahorati va to‘g‘ri metod tanlashiga bevosita bog‘liq. Kuzatish, tajriba, ekskursiya, o‘yin va ijodiy faoliyat uyg‘unligi orqali o‘quvchilarda tabiatga mehr, ekologik ong va mas‘uliyat hissi shakllanadi.

Boshlang‘ich ta‘lim bosqichida berilgan ekologik tarbiya kelajak avlodning tabiatga ongli munosabatini shakllantirishda mustahkam poydevor bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta‘limi vazirligi.
Tabiiy fan: 2-sinf uchun darslik. Toshkent, 2021.

2. Qosimova A.A., Matchanov S.S., G‘ulomova X.A.
Tabiiy fan metodikasi. Toshkent: Fan, 2019.

3. www.ziyonet.uz

4. www.kitob.uz

5. www.eduportal.uz